Published on *Melano.hu* (https://www.melano.hu)

A tánc, amely feltárja a lélekben rejtőző mélységeket

Létrehozás: 03/12/2025 - 12:00
Szerző: Aranyi Péter
[1]
Március 5-én és 6-án a Művészetek Palotájában volt látható a Magyar Nemzeti Táncegyüttes nagyszabású bemutatója, A hűtlen feleség, amely egy 19. századi székely népballada modern feldolgozásának tekinthető. Kritika!

Kapcsolódó cikkek:

A tánc, amely elárulja honnan jössz [2]

Mielőtt rátérnénk az elemzésre érdekes, lássuk, mihez is nyúltak hozzá az alkotók. A magyar- és székely népballadák túlnyomó része szájhagyomány útján, és nem írásban terjedt. Éppen ezért a Hűtlen feleség eredeti szerzője nehezen azonosítható. A történet több változatban is fennmaradt (pl. *Barcsai szeretője*, *A megégetett hűtlen asszony*), ami szintén a népi eredetet bizonyítja.

A darabhoz a szakmai legnagyobbjai nyúltak hozzá. A Hűtlen feleség forgatókönyvét Zs. Vince Zsuzsa írta, a koerográfa pedig Zsuráfszky Zoltán munkáját dicséri. A Müpa ismertetőjében az olvasható, hogy maga a darab az okokon gondolkodik, de olyan örök témákat is színre visz, mint a hűség, a szerelem és a bosszú. Vagyis azok a témák, amelyek régóta hozzátartoznak az emberiség létezéséhez. Ennél fogva aligha van olyan, akit hidegen tudna hagyni ez a történet.

Múló idő

A Hűtlen feleség című darab a műfaját tekintve táncdráma, amelyben a történetmesélés, a karakterek és az érzelmi ívek elsősorban a mozgásokon, a gesztusokon, valamint a koreográfián keresztül bontakoznak ki. A dinamikusan változó, Tóth Kázmér által megálmodott díszletek pedig olykor-olykor nemcsak ráerősítenek egy-egy hangulatra, vagy jelenetre, hanem segítenek érzékeltetni az idő múlását is, aminek a drámai végkifejlet szempontjából fontos szerepe van.

Vonzások örvényében

A darabban nagyon kevés párbeszéd hangzik el, különféle dalok, énekek viszont természetesen hallhatók, de csak és kizárólag a tömegjelenetekben. Az egyik ilyen maga az esküvőt követő lakodalom, ahol a művészek olyan hangulatot teremtenek, hogy a nézők valóban egy kalotaszegi lagzi résztvevőinek érezhetik magukat. És ez a darab egyik erőssége, hogy már rögtön az elején, a kezdetek-kezdetén bevonzza az embert, a színpadra szegezi a tekinteteket és a figyelmet. A táncosok olyan elementáris erővel és pontossággal ropják, hogy az energia feltölti a nézőt. Közben pedig megszületik az a fajta láthatatlan vibrálás, amely az utolsó percig ég és lobog, akár egy székely őrláng.

Persze, aki tud olvasni az apró jelekből az láthatja, hogy a fiatal pár frigyében már a kezdetek-kezdetén jelen van valami nyugtalanító. Kapcsolatuknak mindenki örül, de a vőlegény, a későbbi férj mintha erőszakos, durva és érzéketlen lenne. Ez ekkor még csak írmagként sejlik fel és a Hűtlen feleség tragédiája jelenetről-jelenetre bontakozik ki a szemünk előtt. A cselekmény ideje elsőre nehezen körül határolható. Alapvetően a 19. század rajzolódik ki, de amennyiben elvonatkoztatunk a ruháktól, akkor akár napjainkban is játszódhatna. A téma időtálló, ahogyan a konfliktusok is, amelyek olyan emberek között alakulnak ki, akik nem képesek feltétel nélkül szeretni egymást. És, ha ezeket a konfliktusokat nem sikerül megoldani, akkor megjelenik egy harmadik fél.

Feszültségoldó játékosság

A néző azonosulni kezd a feleséggel és idővel látja, hogy miért szenved. A darab nagyon világosan közvetíti az üzeneteteket és az érzéseket. A kulcsfontosságú információk közvetítése mellett viszont egy másik fontos, talán magasztosabb szolgálatot is ellát: bepillantást nyújt az erdélyi, azon belül a kalotaszegi és székely tánckultúrába. Utóbbira valamelyest havasalföldi táncok is hatással voltak és ezek a hatások az előadásban is visszaköszönnek. A katonákat, falusi népeket, pásztorokat, bírákat vegyítő tömegjelenetek többsége vidám, néha katonásan precíz, fennkölt és játékos. Egy ízben például a hölgyek ropják a legényest, nem pedig a férfiak. Ez a fajta „huncutság” mindenképpen váratlan és jól áll ennek a darabnak, mert oldja a feszültséget, még akkor is, ha belül sejtjük, mi lehet a végkifejlet.

Folyamatos figyelem

A néző figyelmét az elsőtől az utolsó percig fenntartják. A szem jóllakik a gyönyörű ruhákkal, a táncos hölgyek sugárzó mosolyával, a fül pedig megtelik az urak által énekelt kedélyes dalamokkal. Dicséret illeti még a díszletet és a látványvilágot is. A színpadra kevés berendezés kerülhet, mert ha nehéz tárgyakat kellene folyton mozgatni, vagy kerülgetni, az tagolttá tenné a darab menetét. Pontosan ez az egyik erőssége, hogy feszes tempóban következnek egymás után a jelenetek. Nem tud elkalandozni a figyelem. Nincs pihenő, a színész-táncosok tulajdonképpen egy rőffel, egy szuszra adják elő az egészet, ráadásul élő zenére.

Tehetséges főszereplők

És ettől olyan varázslatos a Hűtlen feleség, mert kemény munkával betanult táncok, a beszédes mozdulatok, a gondosan megválogatott díszletek, kellékek segítenek megteremteni azt a hangulatot, azt a közeget, amelyben hitelesen elmesélődhet a főszereplő története és tragédiája. Ebben kulcs szerepet játszanak a feleség (Paput Júlia) és a férj (Tókos Attila) páros jelenetei, amelyek tűpontosan

visszaadják azt, hogy érzelmi (és testi) szempontból ki a domináns. És nehéz lenne „csak” táncosnak nevezni őket, hiszen olyan színészi munkáról tesznek tanúbizonyságot, ami csak az igazán tehetséges drámai színészek erőssége. A dráma azért nehéz műfaj, mert egy suta mozdulat, egy félresikerült mimika komikussá teheti azt a figurát, aki valójában a drámai cselekmények tevékeny alakítója.

Karakterépítő koreográfia

A koreográfia motívumcentrikus, karakterépítő táncnyelvet alkalmaz.Külön motívumkészletet ad a férjnek (erőteljes, szögletes, domináns mozdulatok), a feleségnek (lágy, visszafogott, majd egyre feszültebb gesztusok), illetve a szeretőnek (nyitottabb, szabadabb, lélegzőbb mozdulatok). Mivel a kompozíció drámai ívben építkezik, ezért a koreográfia ritmikailag is fokozza a feszültséget. A páros jelenetekben szűkül a tér, a tömegjelenetekben kitágul. Sokszor a páros egészen hátul, a színpad hátsó részében kap helyet, ezzel is érzékeltetve elhelyezkedésüket a falusi élet, történések, események szempontjából. De nem azért, mert nem fontosak. Sokkal inkább ráerősít arra a hatásra, hogy a kapcsolatok sokszor a háttérben mennek tönkre. Az otthoni történések hatására, amibe a falusiak nem láthatnak bele. A végkifejletben persze aztán végleg összeomlik a harmónia.

A koreográfia alapvetően autentikus motívumokra épít, szigorúan tiszteli a különböző tájegységek karaktereit, mégis képes színpadi dramaturgiává formálni őket. Ez Zsuráfszky Zoltán egyik védjegye: a hagyományt nem illusztrációként használja, hanem drámai anyaggá emeli. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy a tömegjelenetek, ritmikai kontrasztot adnak, felerősítik a magányt a főhősök jeleneteiben, ugyanakkor közösségi keretet teremtenek a tragédiához. Ahogyan haladunk előre az időben úgy a férj mozdulatai egyre szaggatottabbá válnak, ahogyan a féltékenység eluralkodik rajta. A feleség tánca viszont fokozatosan veszít a levegősségéből, mintha a tér is összezárulna körülötte. A férj és a szerető találkozása egy botos táncban csúcsosodik ki ami nem kalotaszegi, hanem erdélyi motívum.

A Hűtlen feleség egy igazi gyémánt a hazai táncművészetben, amit mindenkinek megtekintésre ajánlunk. Régóta nem volt szerencsém olyan darabra beülni, ami ennyire berántja a nézőt, és ami ennyire erős energiákat közvetít a színpadról. A tűpontos mozdulatok, a mesterien megkomponált tömegjelenetek pedig olyan látványt nyújtanak, amelyekre még napokkal, hetekkel később is vissza tud emlékezni a néző. Túlzásnak hangozhat, de a Hűtlen feleség a jellegét tekintve a mérce. Ha valaki megkérdezné, hogyan kell egy látványos, hiteles és erős táncdrámát színpadra vinni, akkor elég lenne csak levetíteni a kérdezőnek ezt a darabot. Mert ez az előadás többet mond minden szónál. Szemünket arra irányítja, ami igazán lényeges. És közben olyan élménnyel gazdagít, amelyet örökre szívünkbe zárhatunk.

Fotó: Cseke Csilla

Tags:
tánc [3]
a Hűtlen Feleség [4]
Kultúra:
Színház [5]

Forrás webcím: https://www.melano.hu/a_tanc_amely_feltarja_a_lelekben_rejtozo_melysegeket

Hivatkozások
[1] https://www.melano.hu/sites/default/files/articles/cseke_csilla_20241217130.jpg
[2] https://www.melano.hu/a_tanc_amely_elarulja_honnan_jossz
[3] https://www.melano.hu/tags/tanc
[4] https://www.melano.hu/tags/a_hutlen_feleseg
[5] https://www.melano.hu/kultura/szinhaz